

BÖLÜM 2

DİJİTAL SAĞLIK OKURYAZARLIĞI: YENİ BİR HALK SAĞLIĞI GÖSTERGESİ Mİ?

Didem YÜZÜGÜLLÜ¹

GİRİŞ

Sağlık okuryazarlığı, sağlığın bağımsız belirleyicileri arasında yer almaktadır ve sağlık okuryazarlığını geliştirerek sağlık sonuçlarını iyileştirmek mümkündür.¹ Dolayısıyla, dijital sağlık okuryazarlığı da sağlığın bir belirleyicisidir.² Dijital sağlık okuryazarlığını nüfus düzeyinde arttırmak, sağlık eşitsizliklerini önlemek ve dijital sağlığa yönelik kamu tutumlarını, uygulamalarını ve farkındalığını geliştirmek önem taşımaktadır. Yani, dijital sağlık okuryazarlığını geliştirmek, ortaya çıkan sağlık zorluklarına karşı yararlı bir çözümdür.³ Özellikle COVID-19 salgını sırasında, dijital sağlık okuryazarlığının internette COVID-19 hakkında bilgi bulmak için önemli bir yetenek haline gelmesiyle birlikte konunun önemi daha da açık hale gelmiştir. Bu nedenle, dijital sağlık okuryazarlığı araştırmalarındaki mevcut durumu ve eğilimleri anlamak ve gelecekteki araştırma fırsatlarını belirlemek önemlidir.⁴

Dijital teknolojiler, dünya çapında sağlık, sağlık hizmeti ve halk sağlığı sistemlerini dönüştürmekte ve bireylerin sağlığını iyileştirmek için büyük bir potansiyele sahip olmaktadır.⁵ Teknoloji, kullanıcı ile sağlık sistemleri arasındaki etkileşim türlerinin genişletilmesini mümkün kılacak şekilde ilerlemektedir. Sağlık bilgilerinin alınması ve çevrimiçi randevu talep edilmesi, uzaktan sağlık hizmeti alımı, sağlık profesyonelleriyle eş zamanlı olmayan dijital mesajlaşma, sağlık takibi yapan giyilebilir cihazlar, günümüzde mevcut olan dijital sağlık teknolojileridir. Bu sistemler bilgi işlemeyi, idari süreçleri ölçeklendirmeyi mümkün kılmakta ve sağlık hizmetlerine erişimi kolaylaştırmakta; dolayısıyla halk sağlığına katkı sağlamaktadır.⁶ Ancak, dijital dönüşümlerin zayıf yönetimi, küresel olarak sağlık

¹ Uzm. Dr., Adana Seyhan İlçe Sağlık Müdürlüğü, didemata8@gmail.com,
ORCID iD: 0000-0001-6731-6155

Dijital sağlık okuryazarlığının halk sağlığı açısından önemi, bireysel ve toplumsal sağlıktaki rolü nedeniyle giderek daha fazla kabul görmektedir ve sağlık eşitsizliklerini sınırlamak için kritik role sahiptir. Halk sağlığı açısından dijital sağlık okuryazarlığının geliştirilmesi, toplum sağlığının korunması ve geliştirilmesi için stratejik bir öncelik haline gelmelidir ve bu alanda kapsamlı politikaların oluşturulması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

1. Miller DP, Denizard-Thompson N, Weaver KE, et al. Effect of a digital health intervention on receipt of colorectal cancer screening in vulnerable patients. *Ann Intern Med.* 2018;168(8):550. <https://doi.org/10.7326/M17-2315>
2. van Kessel R, Wong BLH, Clemens T, et al. Digital health literacy as a super determinant of health: More than simply the sum of its parts. *Internet Interv.* 2022;27:100500. <https://doi.org/10.1016/j.invent.2022.100500>
3. World Health Organization (2020). *Global strategy on digital health 2020-2025*. Geneva, Switzerland. URL: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/344249> Erişim: 12.06.2025.
4. Yang K, Hu Y, Qi H. Digital health literacy: bibliometric analysis. *Journal of medical Internet research.* 2022;24(7), e35816. <https://doi.org/10.2196/35816>
5. Arias López MDP, Ong BA, Borrat Frigola X, et al. Digital literacy as a new determinant of health: a scoping review. *PLOS Digital Health*, 2023;2(10), e0000279. <https://doi.org/10.1371/journal.pdig.0000279>
6. Alkureishi M, Choo Z, Rahman A, et al. Digitally Disconnected: Qualitative Study of Patient Perspectives on the Digital Divide and Potential Solutions. *JMIR Human Factors.* 2021; 8[4]:e33364. <https://doi.org/10.2196/33364>
7. van der Vaart R, Drossaert C. Digital Health Literacy Instrument. *J Med Internet Res*, 2017 Jan 24;19(1):e27. <https://doi.org/10.2196/jmir.6709>
8. Norman CD, Skinner HA. eHealth Literacy: essential skills for consumer health in a networked world. *J Med Internet Res*, 2006;8(2):e9. <https://doi.org/10.2196/jmir.8.2.e9>
9. Adil A, Usman A, Jalil A. Qualitative analysis of digital health literacy among university students in Pakistan. *J Hum Behav Soc Environ*, 2020;31(6):771-781. <https://doi.org/10.1080/10911359.2020.1812462>
10. Budd J, Miller BS, Manning EM, et al. Digital technologies in the public-health response to COVID-19. *Nat Med.* 2020;26(8):1183-1192.
11. Chan C, Sounderajah V, Daniels E, et al. The reliability and quality of youtube videos as a source of public health information regarding COVID-19 vaccination: cross-sectional study. *JMIR Public Health Surveill* 2021;7(7):e29942. <https://doi.org/10.2196/29942>
12. Vollbrecht H, Arora V, Otero S, et al. Evaluating the Need to Address Digital Literacy Among Hospitalized Patients: Cross-Sectional Observational Study. *J. Med. Internet. Res.* 2020;22, e17519. <https://doi.org/10.2196/17519>
13. Dijkman EM, Ter Brake WW, Drossaert CH, et al. Assessment tools for measuring health literacy and digital health literacy in a hospital setting: a scoping review. *In Healthcare*, 2023;12, (1):11. <https://doi.org/10.3390/healthcare12010011>
14. Karnoe A, Kayse, L. How is eHealth literacy measured and what do the measurements tell us? A systematic review. *Knowl. Manag. E-Learn. Int. J.* 2015;7, 576-600.
15. Karnoe A, Furstrand D, Christensen K, et al. Assessing Competencies Needed to Engage With Digital Health Services: Development of the eHealth Literacy Assessment Toolkit. *Journal of Medical Internet Research.* 2018; 20(5):e178. <https://doi.org/10.2196/jmir.8347>
16. Busse TS, Nitsche J, Kernebeck S, et al. Approaches to Improvement of Digital Health Literacy (eHL) in the Context of Person-Centered Care. *International Journal of Environmental Research*

- and Public Health. 2022; 19(14):8309. <https://doi.org/10.3390/ijerph19148309>
17. Kim S, Park C, Park S, et al. Measuring Digital Health Literacy in Older Adults: Development and Validation Study. *Journal of Medical Internet Research*, 2025; 27, e65492. <https://doi.org/10.2196/65492>
 18. Marques G. Ambient assisted living and internet of things. Harnessing the Internet of everything (IoE) for accelerated innovation opportunities, 2019; 100-115. <https://doi.org/10.4018/978-1-5225-7332-6.ch005>
 19. Dobre C, Mavromoustakis C, Garcia N, et al. Ambient assisted living and enhanced living environments: principles, technologies and control. *Butterworth-heinemann*. 2016; 171–209.
 20. Pires IM, Garcia NM, Pombo N, et al. Identification of activities of daily living through data fusion on motion and magnetic sensors embedded on mobile devices. *Pervasive and Mobile Computing*, 2018; 47, 78-93. <https://doi.org/10.1016/j.pmcj.2018.05.005>
 21. Vandelanotte C, Müller AM, Short CE, et al. Past, present, and future of eHealth and mHealth research to improve physical activity and dietary behaviors. *Journal of nutrition education and behavior*, 2016; 48(3), 219-228. <https://doi.org/10.1016/j.jneb.2015.12.006>
 22. Marques G, Pitarma R. mHealth: indoor environmental quality measuring system for enhanced health and well-being based on internet of things. *Journal of Sensor and Actuator Networks*, 2019; 8(3), 43. <https://doi.org/10.3390/jsan8030043>
 23. Pires IM, Marques G, Garcia NM, et al. A research on the classification and applicability of the mobile health applications. *Journal of personalized medicine*, 2020; 10(1), 11. <https://doi.org/10.3390/jpm10010011>
 24. Marques G, Pitarma RM, Garcia N, et al. Internet of things architectures, technologies, applications, challenges, and future directions for enhanced living environments and healthcare systems: a review. *Electronics*, 2019; 8(10), 1081. <https://doi.org/10.3390/electronics8101081>
 25. Joe J, Demiris G. Older adults and mobile phones for health: a review. *Journal of biomedical informatics*, 2013; 46(5), 947-954. <https://doi.org/10.1016/j.jbi.2013.06.008>
 26. Handel MJ. mHealth (mobile health)-using apps for health and wellness. *Explore* (New York, NY), 2011; 7(4), 256-261. <https://doi.org/10.1016/j.explore.2011.04.011>
 27. Hameleers M. Disinformation as a context-bound phenomenon: toward a conceptual clarification integrating actors, intentions and techniques of creation and dissemination. *Commun Theory*. 2023;1-10. <https://doi.org/10.1093/ct/qtac021>
 28. Vosoughi S, Roy D, Aral S. The spread of true and false news online. *Science*, 2018; 359(6380), 1146-1151. <https://doi.org/10.1126/science.aap955>
 29. Knudsen J, Perlman-Gabel M, Uccelli IG, et al. Combating misinformation as a core function of public health. *NEJM Catalyst Innovations in Care Delivery*, 2023; 4(2),22. <https://doi.org/10.1056/CAT.22.0198>
 30. Cheng C, Elsworth G, Osborne RH. Validity evidence based on relations to other variables of the eHealth Literacy Questionnaire (eHLQ): Bayesian approach to test for known-groups validity. *Journal of Medical Internet Research*, 2021; 23(10), e30243. <https://doi.org/10.2196/30243>
 31. Stormacq C, Van den Broucke S, Wosinski J. Does health literacy mediate the relationship between socioeconomic status and health disparities? Integrative review. *Health promotion international*, 2019; 34(5), e1-e17. <https://doi.org/10.1093/heapro/day062>
 32. Van Der Heide I, Wang J, Droomers M, et al. The relationship between health, education, and health literacy: results from the Dutch Adult Literacy and Life Skills Survey. *Journal of health communication*, 2013; 18(sup1), 172-184. <https://doi.org/10.1080/10810730.2013.825668>
 33. Jung SO, Son YH, Choi E. E-health literacy in older adults: an evolutionary concept analysis. *BMC Medical Informatics and Decision Making*, 2022; 22(1), 28. <https://doi.org/10.1186/s12911-022-01761-5>
 34. Yuen E, Winter N, Savira F, et al. Digital health literacy and its association with sociodemographic characteristics, health resource use, and health outcomes: Rapid review. *Interactive journal of medical research*, 2024; 13(1), e46888. <https://doi.org/10.2196/46888>